

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2021.7.1.28>

USTANIE KORPORACYJNYCH STOSUNKÓW PRAWNYCH NA MOCY UCHWAŁY SĄDU NA UKRAINIE I ZA GRANICĄ

Kateryna Isayeva

*aspirant Katedry Prawa Cywilnego nr 1 Narodowego Uniwersytetu Prawniczego
imienia Jarosława Mądrego (Charków, Ukraina)*

ORCID ID: 0000-0003-2149-249X

E-mail: k.o.isayeva@gmail.com

Adnotacja. Ustanie korporacyjnych stosunków prawnych poprzez likwidację osoby prawnej może nastąpić zarówno na podstawie uchwały jej wspólnika, jak i poza jego wolą. Na Ukrainie i za granicą podstawy do podjęcia uchwały o przymusowym rozwiązaniu osoby prawnej są nieco inne. W artykule omówiono dwie podstawy do likwidacji podmiotu na mocy uchwały sądu w sprawach niezwiązanych z upadłością. Rozważono możliwość likwidacji osoby prawnej z powodu naruszenia przez osobę prawną obowiązującego prawa na Ukrainie i za granicą. Ponadto zbadano potrzebę wprowadzenia zagranicznych doświadczeń na Ukrainie na temat możliwości podjęcia uchwały sądu o likwidacji osoby prawnej w sprawie odwołania wspólnika spółki (akcjonariusza) do sądu w celu ochrony jego praw, co obecnie nie jest przewidziane w prawie ukraińskim. Powstało stanowisko w sprawie możliwości wykorzystania doświadczeń zagranicznych na Ukrainie.

Słowa kluczowe: likwidacja, korporacyjne stosunki prawne, przymusowe rozwiązanie, wspólnik, akcjonariusz.

CORPORATE RELATIONS TERMINATION BY COURT ORDER IN UKRAINE AND ABROAD

Kateryna Isayeva

*Postgraduate Student at the Department of Civil Law No. 1
Yaroslav Mudryi National Law University (Kharkiv, Ukraine)*

ORCID ID: 0000-0003-2149-249X

k.o.isayeva@gmail.com

Abstract. Corporate relations may be terminated due to the legal entity liquidation either by the decision of its members or beyond their will. In terms of the grounds for deciding on the compulsory winding-up of a legal entity Ukrainian legislation differs from that in other jurisdictions. The paper discusses two grounds for winding up a legal entity by court order in non-bankruptcy cases. The study dwells on the issue of the possible liquidation of a legal entity caused by the legal entity violating the existing legislation in Ukraine and abroad. Furthermore, the research analyses the need of introducing international experience and expertise in Ukraine regarding the possibility of issuing a court order on the legal entity liquidation upon the legal action of a member (shareholder) to protect their rights, which is not stipulated in Ukrainian legislation yet. The position on the potential application of foreign experience in Ukraine is established.

Key words: liquidation, corporate relations, compulsory winding-up, member, shareholder.

ПРИПИНЕННЯ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВОВІДНОСИН ЗА РІШЕННЯМ СУДУ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ

Катерина Ісаєва

*аспірант кафедри цивільного права № 1 Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого (Харків, Україна)*

ORCID ID: 0000-0003-2149-249X

k.o.isayeva@gmail.com

Анотація. Припинення корпоративних правовідносин через ліквідацію юридичної особи може відбуватися як за рішенням її учасника, так і поза його волею. В Україні й за кордоном дещо відрізняються підстави для прийняття рішення про примусове припинення юридичної особи. У статті розглянуто дві підстави для ліквідації юридичної особи за рішенням суду у справах, не пов'язаних із банкрутством. Розглянуте питання про можливість ліквідації юридичної особи через порушення юридичною особою чинного законодавства в Україні й за кордоном. Окрім того, досліджено питання необхідності впровадження в Україні іноземного досвіду щодо можливості прийняття рішення суду про ліквідацію юридичної особи за зверненням учасника товариства (акціонера) до суду в порядку захисту його прав, що наразі в українському законодавстві не передбачено. Сформовано позицію щодо можливості застосування іноземного досвіду в Україні.

Ключові слова: ліквідація, корпоративні правовідносини, примусове припинення, учасник, акціонер.

Вступ. Корпоративні правовідносини можуть припинятися як за волею, так і поза волею їх учасника. Одним із можливих шляхів припинення корпоративних правовідносин є прийняття судом відповідного рішення. Водночас підстави для прийняття такого рішення в Україні й за кордоном можуть суттєво відрізнятися. Зважаючи на це, важливим є порівняння підстав, порядку прийняття судом рішення, яким припиняються корпоративні правовідносини, в українському й закордонному законодавстві.

Основна частина. Дослідженню питання припинення корпоративних правовідносин приділяли увагу такі іноземні вчені, як David Drake, Giles Richardson, Daniel Lightman QC and Timothy Collingwood, R. Aashish Jaangda, M. Kannappan та інші. Серед українських вчених проблемою опікуються, зокрема, В.А. Васильєва, Л.М. Дорошенко, О.Р. Кібенко, В.М. Кравчук, В.Г. Рубан, Л.В. Сішук, А.В. Смітюх, І.В. Спасибо-Фатєєва, С.В. Томчишен, І.О. Ромащенко, Ю.М. Юркевич, О.В. Гарагонич, О.В. Адамович, Є.В. Петров та інші.

Припинення корпоративних правовідносин на підставі рішення суду в наукових працях українських вчених не розглядалося. Не було предметом дослідження і порівняння українського й міжнародного досвіду припинення корпоративних правовідносин за рішенням суду. Ураховуючи стрімку інтеграцію міжнародного корпоративного законодавства в українське й сприйняття ним іноземних механізмів регулювання корпоративних відносин, особливого значення набуває дослідження іноземного досвіду припинення корпоративних правовідносин за рішенням суду.

Мета статті. Метою статті є розкриття механізму припинення корпоративних правовідносин за рішенням суду, визначення підстав припинення корпоративних правовідносин для прийняття відповідного судового рішення. Автор ставить також за мету надання порівняльно-правового аналізу припинення корпоративних правовідносин за рішенням суду в Україні й в іноземних країнах із визначенням підстав, порядку й особливостей такого типу припинення корпоративних правовідносин.

Виклад основного матеріалу. В Україні практично не існує можливості ліквідувати юридичну особу в судовому порядку інакше, ніж в установлених законом випадках за позовом органу державної влади, до повноважень якого входить звернення до суду з вимогою про ліквідацію юридичної особи або за позовом кредитора у зв'язку з процедурою банкрутства. Ліквідація юридичної особи українським законодавством не розглядається як спосіб захисту прав та інтересів учасника товариства й не може бути застосована в разі необґрунтованих дій учасника. Це спричиняє досить велику кількість проблем і суперечностей, розв'язання яких наразі законодавством не пропонується.

Ст. 110 Цивільного кодексу України передбачено можливість ліквідації юридичної особи за рішенням її учасників або органу юридичної особи, уповноваженого на це установчими документами, за рішенням суду про ліквідацію юридичної особи через допущені під час її створення порушення, які не можна усунути, за позовом учасника юридичної особи або відповідного органу державної влади, а також за рішенням суду про ліквідацію юридичної особи в інших випадках, встановлених законом, – за позовом відповідного органу державної влади.

Ст. 88 Закону України «Про акціонерні товариства» визначено особливості добровільної ліквідації товариства із зазначенням про те, що інші підстави й порядок ліквідації товариства визначаються законодавством.

Так само Законами України «Про господарські товариства» й «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» передбачено можливість ліквідації товариства, якщо це не пов'язано з банкрутством, виключно за рішенням засновників товариства.

Виділяють декілька підстав для прийняття судом рішення, яким припиняються корпоративні правовідносини. У статті буде розглянуто дві підстави для припинення корпоративних правовідносин за рішенням суду як найцікавіші для порівняння з аналогічними підставами в іноземних країнах.

Перша підстава для прийняття судом рішення про припинення корпоративних правовідносин – це порушення юридичною особою чинного законодавства. Суб'єктом звернення до суду є органи державної влади, можливість подання якими такої заяви прямо зазначена в законодавстві України.

Друга підстава для прийняття рішення суду про ліквідацію юридичної особи – звернення учасника товариства (акціонера) до суду в порядку захисту його прав, що наразі в українському законодавстві не передбачено.

Ліквідацією є форма припинення діяльності юридичної особи, яка не передбачає перехід прав та обов'язків у порядку правонаступництва до інших юридичних осіб. Примусова ліквідація за українським законодавством є негативним наслідком діяльності юридичної особи – в разі наявності або правопорушення, або неможливості погашення своїх боргів. В інших країнах ліквідація компанії відбувається і з інших причин.

Деякі дослідники вважають правильним запровадження можливості введення примусової ліквідації юридичної особи в разі визнання її діяльності такою, що здійснюється з грубим порушенням законодавства, або в інших, не передбачених чинним законодавством, випадках. Такої позиції дотримуються, зокрема, такі вчені, як Є.В. Петров (Петров, 2016: 113), Л.М. Дорошенко, О.В. Адамович (Адамович, 2021: 165), О.В. Гарагонич (Гарагонич, 2017: 47) тощо.

Такі пропозиції зумовлені тим, що наразі в Україні юридична особа не може бути ліквідована в судовому порядку, крім випадків, прямо передбачених законом. Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» (у редакції до 01 січня 2016 р.) було передбачено чіткий перелік підстав примусової ліквідації юридичних осіб (ч. 2 ст. 38):

– визнання судом недійсною державну реєстрацію юридичної особи через допущені під час її створення порушення, які не можна усунути, а також в інших випадках, установлених законом;

- провадження нею діяльності, що суперечить установчим документам, або такої, що заборонена законом;
- невідповідність мінімального розміру статутного капіталу юридичної особи вимогам закону;
- неподання протягом року органам державної податкової служби податкових декларацій, документів фінансової звітності відповідно до закону;
- наявність в Єдиному державному реєстрі запису про відсутність юридичної особи за вказаним її місцезнаходженням, визнання судом юридичної особи – емітента такою, що відповідає ознакам фіктивності, тощо.

Відповідно до ч. 4 ст. 19 Закону України «Про господарські товариства» в редакції до 18 лютого 2018 р. юридична особа могла бути припинена на підставі рішення суду й у разі систематичного чи грубого порушення нею законодавства (Закон «Про господарські товариства», 1991). Утім, із часом законодавець пішов шляхом передбачення окремих порушень, які можуть слугувати підставою для прийняття судового рішення про ліквідацію юридичної особи, у профільних законах серед повноважень окремих органів державної влади.

Наразі відповідно до ч. 1 ст. 239 Господарського кодексу України органи державної влади й органи місцевого самоврядування відповідно до своїх повноважень і в порядку, встановленому законом, можуть застосовувати до суб'єктів господарювання ліквідацію суб'єкта господарювання.

Законом України «Про акціонерні товариства» передбачена можливість ліквідації акціонерного товариства за позовом Національної комісії із цінних паперів і фондового ринку в разі, якщо нею буде прийняте рішення про відмову в реєстрації звіту про результати емісії акцій через дії, що порушують процедуру створення акціонерного товариства, встановлену вказаним Законом.

Має наслідком ліквідацію акціонерного товариства також і зменшення його статутного капіталу нижче встановленого законом розміру, що передбачено ч. 4 ст. 16 Закону України «Про акціонерні товариства».

Відповідно до ч. 4 ст. 58 Закону України «Про захист економічної конкуренції» в разі, якщо за результатами перегляду рішень Антимонопольний комітет України приймає рішення про заборону концентрації, державна реєстрація суб'єкта господарювання, створеного в результаті концентрації, скасовується в судовому порядку за позовом Антимонопольного комітету України.

Крім цивільних законів, підстави для ліквідації юридичних осіб містить і кримінальне законодавство. Так, згідно із ч. 1 ст. 96⁶ Кримінального кодексу (далі – КК) України до юридичних осіб суд може застосувати заходи кримінально-правового характеру, зокрема ліквідацію, у разі вручення особі повідомлення про підозру у вчиненні від імені й в інтересах такої юридичної особи будь-якого зі злочинів, передбачених ст. ст. 109, 110, 113, 146, 147, 160, 209, 260, 262, 306, ч. ч. 1, 2 ст. 368³, ч. ч. 1, 2 ст. 368⁴, ст. ст. 369, 369², 436, 437, 438, 442, 444, 447 КК України, або від імені такої юридичної особи будь-якого зі злочинів, передбачених ст. ст. 258–258⁵ КК України (Козій, 2018: 87).

Таку норму було введено в кримінальне законодавство на виконання плану дій стосовно лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб у 2014 р. щодо так званих корупційних злочинів.

Ліквідація в такому разі має застосовуватися тільки як крайній захід за умови вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину (Митрофанов, 2014: 130). Утім, як свідчать дані Єдиного державного реєстру судових рішень, ліквідація юридичної особи в кримінальному провадженні наразі в Україні не застосовується.

Відповідно до пп. 20.1.37 ст. 20 Податкового кодексу України контролюючі органи мають право звертатися до суду щодо припинення юридичної особи й припинення фізичною особою – підприємцем підприємницької діяльності й / або про визнання недійсними установчих (засновницьких) документів суб'єктів господарювання. Примусове припинення юридичної особи в такому разі розглядається виключно як санкція, передбачена законодавством для кожної окремої ситуації та прямо визначена законодавством.

Існує думка, що підхід, вкладений в українське законодавство, суперечить інтересам держави й третіх осіб, оскільки недосконалість правового регулювання питання про примусову ліквідацію юридичної особи призводить до відсутності реакції держави на правопорушення, що вчиняються юридичною особою (Дорошенко, 2017).

Звертається увага на те, що ліквідація непрацюючої юридичної особи за позовом контролюючих податкових органів передбачається тільки в разі, якщо така юридична особа не подає вчасно звітність. У разі ж, якщо юридична особа фактично не здійснює діяльності, але подає нульову звітність, її ліквідація у зв'язку з бездіяльністю за позовом податкових органів неможлива, що тягне за собою недостовірність даних в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців і громадських формувань (Дорошенко, 2016: 136). Обґрунтовується необхідність внесення змін до Цивільного кодексу України, де однією з підстав для ліквідації юридичної особи пропонується визначити провадження юридичною особою діяльності, що суперечить установчим документам, або такої, що заборонена законом (Адамович, 2021).

Адже наразі передбачено вичерпний перелік порушень законодавства, які тягнуть за собою ліквідацію юридичної особи, а отже, передбачення можливості прийняття рішення суду про примусову ліквідацію юридичної особи в ширшому розумінні за практично будь-які порушення не має сенсу. Окрім того, передбачено й інші санкції, які можуть бути застосовані до юридичної особи в разі порушення нею законодавства.

В окремих країнах передбачається також можливість примусової ліквідації юридичної особи в разі, якщо вона не здійснює підприємницької діяльності. Зокрема, у Великобританії компанія ліквідується судом, якщо

вона не приступила до підприємницької діяльності протягом року після своєї інкорпорації або припинила підприємницьку діяльність більше ніж на рік (ст. 117 Закону про компанії (Companies act, 2006)).

Пунктом с) ст. 211 Закону про компанії Республіки Кіпр також передбачено можливість примусової ліквідації компанії, якщо вона протягом року з моменту створення не розпочала діяльність, а також призупинення її діяльності більше ніж на рік (Закон о компаниях, 1951).

Принагідно зазначимо, що законодавством Індії також передбачена можливість примусової ліквідації корпорації за рішенням суду. Найчастіше зустрічаються випадки, якщо корпорація діяла всупереч чинному на момент вчинення такого правопорушення законодавству. Рішення приймається «за вагомих підстав» (Aashish Jaangda and Kannappan, 2018: 651).

В Україні сумнівно впроваджувати примусову ліквідацію непрацюючих юридичних осіб, оскільки в разі, якщо ними порушуються окремі норми законодавства, визначені законом, вони можуть бути ліквідовані за позовом контролюючих органів, в іншому ж випадку вони просто існують на папері й жодним чином не впливають на ринок. Оскільки такими юридичними особами не здійснюється діяльність, єдине, на що існування таких юридичних осіб впливає або може вплинути, – це достовірність відомостей в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців і громадських формувань. Разом із тим такі юридичні особи не несуть жодної реальної шкоди суспільству, яка б викликала необхідність витратити грошові кошти держави на судові витрати за подання відповідних позовів.

Другою підставою для примусової ліквідації юридичної особи за рішенням суду є порушення прав та інтересів учасника (акціонера) такої юридичної особи, що впроваджено в законодавстві США й Великобританії, Російської Федерації, Республіки Кіпр тощо. Ліквідація юридичної особи розглядається як один зі способів захисту прав та інтересів її учасника (акціонера) і може застосовуватися в разі порушень з боку юридичної особи або через її необґрунтовані дії.

У Великобританії подати заяву про ліквідацію компанії до суду може тільки власник повністю оплачених акцій компанії за наявності в нього справедливої підстави й доведення того, що він має «достатній інтерес» до ліквідації (Joffe et al., 2018: 200).

Відповідно до п. г ст. 122 Закону Великобританії «Про неплатоспроможність» (Insolvency Act, 1986) суд може ліквідувати компанію, якщо буде вважати це справедливим. Справедливим може бути ліквідація компанії, зокрема, якщо особисті стосунки учасників компанії були зіпсовані, якщо учасники не можуть прийти до єдиного рішення, а також у разі, якщо мажоритарні учасники порушують права міноритарних учасників на участь в управлінні компанією (Tau Bok Choon v. Tahansan Sdn Bhd, 1987). Позивач має довести, що єдиний можливий спосіб захисту його прав як акціонера – саме ліквідація компанії, а інші способи захисту неефективні.

У Сполучених Штатах Америки примусова ліквідація за рішенням суду історично вважалася основним способом захисту прав міноритарних учасників. Із часом сформувалася судова практика, за якою суд відмовляв міноритарним учасникам у задоволенні позовних вимог не через відсутність порушеного права, а через те, що примусова ліквідація компанії була занадто жорстким способом захисту їх прав. Проблему розв'язала поява інших способів захисту, зокрема примусового викупу частки міноритарного учасника (Бойко, 2019: 113).

П. 2 параграфу 14.30 Модельного закону про закриті корпорації США визначено підстави для примусової ліквідації компанії за рішенням суду, зокрема в разі, якщо директори перебувають у глухому куті щодо управління корпоративними справами, або якщо акціонери не можуть подолати протиріччя, або справи корпорації не можуть вестися на перевагу акціонерам (Model Business Corporation Act, 2002).

Відповідно до п. 5 ст. 61 Цивільного кодексу Російської Федерації будь-який з учасників має право на звернення до суду з вимогою провести примусову ліквідацію товариства через неможливість досягнення цілей, поставлених під час ведення бізнесу (Гражданский кодекс Российской Федерации, 1994). Підстава для прийняття судом рішення про ліквідацію – неможливість вирішення корпоративного конфлікту. Позивачем є учасник товариства без визначення мінімального розміру частки в статутному капіталі товариства, який би дозволив подавати такий позов.

Утім, відповідно до ч. 1 ст. 26 Федерального закону від 08 лютого 1998 р. «Про товариства з обмеженою відповідальністю» (Федеральный закон «Об обществах с ограниченной ответственностью», 1998) вихід із товариства з обмеженою відповідальністю обмежений і може бути здійснений тільки в разі, якщо така можливість передбачена в статуті товариства. Оскільки можливості вільного виходу з товариства законодавством не передбачено, ліквідація виступає логічним способом захисту прав учасника товариства.

Таким чином, у низці країн на відміну від України примусова ліквідація юридичної особи за рішенням суду може розглядатися як спосіб захисту прав учасника (акціонера) за позовом одного з учасників.

Такий спосіб захисту прав учасника, як примусова ліквідація юридичної особи за рішенням суду, застосовується у виняткових випадках і тільки в разі відсутності інших способів захисту, наприклад, примусового викупу частки або можливості виходу з товариства.

Існує також думка щодо необхідності визначення додаткової підстави звернення учасника юридичної особи з позовом до суду про її ліквідацію в разі, якщо питання про ліквідацію юридичної особи неможливо розв'язати загальними зборами у зв'язку з відсутністю необхідного кворуму голосів (у разі, якщо місцезнаходження учасників невідоме або один з учасників перебуває в стані припинення) (Адамович, 2021: 2). Підстав для підтримки такої умови ліквідації юридичної особи в судовому порядку не вбачається, оскільки

учасники, які бажають вирішити корпоративний конфлікт, мають можливість вийти з товариства й вирішити спірну ситуацію особисто для себе, отримавши від товариства вартість своєї частки. Уважасмо, що таке питання має бути врегульоване в статуті товариства, зокрема в модельному статуті, де може бути передбачена можливість провести голосування без урахування голосів того учасника, місцезнаходження якого встановити неможливо або який перебуває в стані припинення.

Оскільки чинним законодавством України передбачено низку інших способів захисту прав учасників товариств, зокрема можливість виходу з товариства учасника в будь-який момент за умови подання заяви за визначений у законі або статуті час, такий спосіб захисту прав та інтересів учасника товариства бачиться необґрунтованим для введення до українського законодавства.

Висновки й пропозиції. Таким чином, наразі в Україні передбачена можливість ліквідації господарського товариства за рішенням суду у справах, не пов'язаних із банкрутством, тільки у випадках, прямо передбачених законодавством, і за зверненням відповідного органу державної влади до суду.

Можливості ліквідувати юридичну особу за позовом її учасника як спосіб захисту його прав чинне українське законодавство не містить. У тих іноземних країнах, де передбачено право учасника звернутися до суду з позовом про ліквідацію юридичної особи як спосіб захисту прав учасника, така норма здебільшого була історично передбачена за відсутності інших, м'якіших способів захисту прав учасника.

Ураховуючи те, що в Україні передбачена можливість вільного виходу з товариства, поява такої норми не виконуватиме функцію належного захисту прав його учасника.

Список використаних джерел:

1. Aashish Jaangda R., Kannappan M. A Study on Compulsory Liquidation of a Company and its Liability. *International Journal of Pure and Applied Mathematics*. 2018. Vol. 119. No. 17. P. 647–658. URL: <https://acadpubl.eu/hub/2018-119-17/1/60.pdf>.
2. Companies Act 2006. *legislation.gov.uk* : web-site. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46/contents>.
3. Insolvency Act 1986. *legislation.gov.uk* : web-site. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1986/45/section/122>.
4. Minority Shareholders: Law, Practice, and Procedure / V. QC Joffe, D. Drake, G. Richardson, D. QC Lightman, T. Collingwood. Sixth Edition. OXFORD University Press, 2018. 720 p.
5. Model Business Corporation Act 2002. Third edition. American Bar Foundation, 2003. 193 p. *LexisNexis* : web-site. URL: http://www.lexisnexis.com/documents/pdf/20080618091347_large.pdf.
6. Tay Bok Choon v. Tahanson Sdn Bhd : PC 1987. *Swarb.co.uk* : web-site. URL: <https://swarb.co.uk/tay-bok-choon-v-tahanson-sdn-bhd-pc-1987/>.
7. Адамович О.В. Ліквідація юридичних осіб за цивільним законодавством України : дис. ... д-ра філософії : 081. Київ, 2021. 227 с. URL: http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/bitstream/123456789/18316/1/dysertats_adamovych.pdf.
8. Бойко Т.С. Защита прав и интересов миноритарных участников непубличного общества в праве России, США и Великобритании. Москва : Статут, 2019. 255 с.
9. Гарагонич О.В. Припинення господарської правосуб'єктності акціонерних товариств шляхом ліквідації. *Економіка та право*. 2017. № 3. С. 38–47. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpr_2017_3_5.
10. Гражданский кодекс Российской Федерации от 21 октября 1994 г. *Официальный интернет-портал правовой информации* : веб-сайт. URL: <http://pravo.gov.ru/proxy/ips/?docbody=&nd=102033239&rdk=107>.
11. Дорошенко Л.М. Стан та перспективи розвитку законодавства про ліквідацію юридичних осіб. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 3. С. 64–68. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/3/15.pdf>.
12. Дорошенко Л.М. Щодо питання про припинення юридичних осіб, що не здійснюють підприємницьку діяльність. *Часопис Київського університету права*. 2016. № 1. С. 135–139.
13. Закон о компаниях Республики Кипр. Москва, 2019. 403 с. URL: https://gsl.org/ru/files/2019/03/cyprus_companies_law_r_3783149_2018_clean.pdf.
14. Козій В.В. Особливості провадження щодо юридичної особи у кримінальному процесі. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2018. № 1 (17). С. 84–95. URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/ua/pdf/1-2018/kozii.pdf>.
15. Митрофанов І.І. Засоби кримінально-правового впливу на юридичних осіб. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2014. № 2. С. 126–134.
16. Об обществах с ограниченной ответственностью : Федеральный закон от 08 февраля 1998 г. № 14-ФЗ (в редакции от 02 июля 2021 г.). *КонсультантПлюс* : веб-сайт. URL: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_17819/fe7c409601bb27ea06e033823d620700a1f041a0.
17. Петров Є.В. Окремі питання ліквідації юридичних осіб. *Юридичний вісник. Серія «Повітряне і космічне право»*. 2016. № 4. С. 109–115. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2016_4_20.
18. Про господарські товариства : Закон України від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 49. Ст. 682.

References:

1. Aashish Jaangda, R., Kannappan, M. (2018). A Study on Compulsory Liquidation of a Company and its Liability. *International Journal of Pure and Applied Mathematics*, 119 (17), pp. 647–658. URL: <https://acadpubl.eu/hub/2018-119-17/1/60.pdf> [In English].
2. Companies Act (2006). URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46/contents> [In English].
3. Insolvency Act (1986). URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1986/45/section/122> [In English].

4. Joffe, V. QC, Drake, D., Richardson, G., Lightman, D. QC, Collingwood, T. (2018). *Minority Shareholders: Law, Practice, and Procedure*. Sixth Edition. OXFORD University Press [In English].
5. Model Business Corporation Act (2002). URL: http://www.lexisnexis.com/documents/pdf/20080618091347_large.pdf [In English].
6. Tay Bok Choon v. Tahansan Sdn Bhd [1987] BCLC 472 [In English].
7. Adamovych, O.V. (2021). *Likvidatsiia yurydychnykh osib za tsyvilnym zakonodavstvom Ukrainy* [Liquidation of legal entities under the civil legislation of Ukraine] [Doctoral dissertation, National Academy of Internal Affairs]. URL: http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/bitstream/123456789/18316/1/dysertats_adamovych.pdf. [in Ukrainian].
8. Boiko, T.S. (2019). *Zashchita prav i interesov minoritarnykh uchastnikov nepublichnogo obshchestva v prave Rossii, SShA i Velikobritanii* [Protection of the rights and interests of minority participants in a non-public society in the law of Russia, the USA and the UK]. Statut. [in Russian].
9. Harahonych, O.V. (2017). Prypynennia hospodarskoi pravosubiektnosti aktsionernykh tovarystv shliakhom likvidatsii [Termination of economic legal personality of joint-stock companies by liquidation]. *Ekonomika ta pravo*, 3, pp. 38–47. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpr_2017_3_5. [in Ukrainian].
10. Grazhdanskii kodeks Rossiiskoi Federatsii (21.10.1994) [Civil Code of the Russian Federation]. URL: <http://pravo.gov.ru/proxy/ips/?docbody=&nd=102033239&rdk=107>. [in Russian].
11. Doroshenko, L. (2017). Stan ta perspektyvy rozvytku zakonodavstva pro likvidatsiiu yurydychnykh osib [Status and prospects of development of legislation on liquidation of legal entities]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, 3, pp. 64–68. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/3/15.pdf>. [in Ukrainian].
12. Doroshenko, L. (2016). Shchodo pytannia pro prypynennia yurydychnykh osib, shcho ne zdiisniuiut pidpriemnytsku diialnist [Regarding the issue of termination of legal entities that do not carry out business activities]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*, 1, pp. 135–139. [in Ukrainian].
13. *Zakon o kompaniakh Respubliki Kipr* [Cyprus Companies Law] (2019). URL: https://gsl.org/ru/files/2019/03/cyprus_companies_law_r_3783149_2018_clean.pdf. [in Russian].
14. Kozii, V. (2018). Osoblyvosti provadzhennia shchodo yurydychnoi osoby u kryminalnomu protsesi [Features of proceedings against a legal entity in criminal proceedings]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy*, 1 (17), pp. 84–95. URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/ua/pdf/1-2018/kozii.pdf>. [in Ukrainian].
15. Mytrofanov, I.I. (2014). Zasoby kryminalno-pravovoho vplyvu na yurydychnykh osib [Means of criminal-legal influence on legal entities]. *Visnyk Pivdennoho rehionalnogo tsentru Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy*, 2, pp. 126–134. [in Ukrainian].
16. Ob obshchestvakh s ogranichennoi otvetstvennostiu : Federalnyi zakon ot 08.02.1998 № 14-FZ (red. ot 02.07.2021) [On limited liability companies: Federal Law]. URL: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_17819/fe7c409601bb27ea06e033823d620700a1f041a0. [in Russian].
17. Petrov, Ye.V. (2016). Okremi pytannia likvidatsii yurydychnykh osib [Some issues of liquidation of legal entities]. *Yurydychnyi visnyk. Povitriane i kosmichne pravo*, 4, pp. 109–115. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2016_4_20. [in Ukrainian].
18. Pro hospodarski tovarystva : Zakon Ukrainy vid 19.09.1991 № 1576-XII [On business associations: Law of Ukraine]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 49, Art. 682. [in Ukrainian].